

1st Day Presentations (31st May 2019)
1. nap prezentációi (2019. május 31.)**OFFICIAL OPENING / HIVATALOS MEGNYITÓ****FSZK Nonprofit Ltd. – Results achieved and plans for the future in favour of visually impaired persons**

Zsolt Szilaj, The Equal Opportunities of Persons with Disabilities Non-profit Ltd., Budapest

Az FSZK Nonprofit Kft. látássérült személyek ügyében tett eddigi eredményei és további tervei

Szilaj Zsolt, programiroda vezető, Hazai Támogatások Programirodája, FSZK, Budapest

Az FSZK Nonprofit Kft már több mint tíz éve foglalkozik a látássérült személyek ügyével. Az elemi rehabilitációs szolgáltatások első kibővítésétől a jelen ideig.

Az FSZK elsősorban pályázat formában támogatja az elemi rehabilitációs szolgáltatások munkáját. Így rálátása, befolyása van a szolgáltatások szakmai működésére és működtetésére.

Napi kapcsolatban áll szervezetünk a civil szolgáltatókkal és együttműködésben állunk az állami szereplőkkel.

Fő feladatunknak tekintjük az ágazati irányítás és a szolgáltatók közötti kapcsolat megteremtését illetve az információk közvetítését.

Az elmúlt években a Fogyatékosügyügyi Főosztály kérésére az FSZK részt vesz az elemi rehabilitációs jogszabályi munkacsoport munkájában. Ezen kívül felkérést kaptunk egy elemi rehabilitációs szakember képzés kidolgozására, ami jelenleg az engedélyezés folyamatában tart.

Az elemi rehabilitációs jogszabály kapcsán az FSZK elkészített egy szakmai tervet a szolgáltatás fenntartásáról, működtetéséről és szakmai irányításáról.

Társaságunk a fenti folyamaton kívül két kiemelt projekt kapcsán is kapcsolatba kerül látássérült személyekkel. Az egyik kiemelt európai uniós projektünk az intézménykiváltást támogató szakmai műhely, ami folyamatos támogatást nyújt a "kiváltás"-ban részt vevő intézményeknek. A másik kiemelt projektünkben pedig a családsegítő szolgáltatóknál dolgozó fogyatékosügyei tanácsadónk segíti a fogyatékos személyek munkáját.

Társaságunk komplex és sokrétű tevékenységet végez, így hatékonyan tudja segíteni a fogyatékos emberek életét, mindennapjait.

Abstracts / Absztraktok**MEETING THE PSYCHOLOGICAL CHALLENGES OF VI
PSZICHOLÓGIAI KIHÍVÁSOK ÉS A LÁTÁSSÉRÜLÉS****Support for professionals in the rehabilitation**

Judit Csákvári PhD, Katalin Billédi PhD, ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education, Institute for the Psychology of Special Needs, Budapest

Szakember támogatás a rehabilitációban

Csákvári Judit PhD, Billédi Katalin PhD, ELTE BGGYK Gyógypedagógiai Pszichológiai Intézet, Budapest

A rehabilitációs folyamat mikrorendszere a segítő-kliens kapcsolat, amely egy rendszer részeként, adott intézményi környezetben, adott személyi és tárgyi feltételek, egyéni szükségletek és lehetőségek mentén realizálódik. A rendszer elemeinek állapota közvetlen vagy közvetett hatást gyakorol a rehabilitációs folyamatra. A segítő szakemberek támogatása többféle módszerrel történhet. Jelen előadás a szervezett továbbképzések egy szeletét mutatja be, melynek tartalmi fókuszai az egyéb módszerekben (szupervízió, esetmegbeszélés) és a szakember-kliens kapcsolatban is relevánsak a látássérült felnőttek rehabilitációjában.

A szakemberek számára tervezett továbbképzések tartalmi kialakítása a területről jelzett szükségletek és a vonatkozó szakirodalom alapján szakértői konszenzussal valósult meg. A továbbképzések tréningyszerű, több alkalmas felépítése lehetővé tette a folyamat nyomon követését, a tapasztalatokra való reflexiót és a tanulási stílusok figyelembevételét.

A felnőttkori tanulás aktív, proaktív módon hatékony, mely feltételezi a szükségletekhez és előzetes tapasztalatokhoz illeszkedő módszerek alkalmazását, tartalmak kijelölését, az interaktív feldolgozást, a csoport konkrét igényeinek figyelembevételét a téma kibontása során, a tanulási eredmények monitorozását.

A képzések célközönségének, aktuális szakmai szerepeinek feltérképezése, az ismereti rés azonosítása, a képzési eredményekre való fókuszálás a képzéskialakítás fontos lépései voltak. A képzéstervezési folyamatot átívelő négy alapelv a világosság, kapacitás, konzisztencia és elkötelezettség volt.

A kialakított főbb tematikus egységek: Krízisek fajtái, jellemzői és következményei az egyén szintjén. Krízisintervenciós alapvetések. A kompetens szakember feladatai. A hatékony kommunikáció és az empátias verbalizáció szerepe. A konfliktuskezelés tényezői. A stressz fajtái, jellemzői és következményei az egyén szintjén. A stresszkezelés lehetőségei. Kiegészítő prevenció és megküzdés.

A látássérült személyek rehabilitációjának különböző szinterein dolgozó szakemberek közös továbbképzésének pozitív tapasztalatai megmutatkoznak a konkrét témák feldolgozásának eredményeként létrejött fejlődésben, továbbá abban, hogy lehetőséget teremtenek a szakmai kapcsolatok kiépítésére, élménymegosztásra és közösségépítésre, mely folyamatok a rehabilitáció hatékony megvalósulásának lényeges elemei, azonban a rendszerszintű működés gyakori hiányosságai is egyben.

Abstracts / Absztraktok

Family planning among women with visual impairment

Csilla Hankó, Melinda Pohárnok Dr., Katalin Lénárd Dr., University of Pécs, Pécs

Gyermekvállalás látássérült nők körében

Hankó Csilla, Dr. Pohárnok Melinda, Dr. Lénárd Katalin, Pécsi Tudományegyetem, Pécs

Az anyává válás érzése igen erős motivációs erővel bír azon nők számára, akik családalapítást fontolgatnak (McQuillan et al., 2014). A testi/érzékszervi fogyatékossgal élő nők azonban nagyobb bizonytalanságról számolnak be a várandóssággal, gyermekvállalással kapcsolatban (LaPierre, 2017). Kutatásunk középpontjában látássérült nők állnak. Vizsgálatunkban 10 látó és 10 látássérült gyermekvállalás előtt álló 21 és 40 év közötti nő vett részt. A vizsgálati személyekkel félig strukturált interjúkat (40-60 perc) készítettünk, melyekre személyes vagy telefonos beszélgetés formájában került sor. Az interjúk során azt mértük fel, milyen tényezők mentén gondolkodnak hasonlóan és különbözően az interjúalanyok a családalapítással kapcsolatban. Kérdéseink az anyaságra, a saját szülőikkel való kapcsolatra és a családtervezést érintő motivációkra irányultak. Az interjúalanyok különböző gyermekkori kapcsolati és szeparációs történeteket is megosztottak. Az interjúszövegeket tematikus tartalomelemzéssel (Braun és Clarke, 2006) és a Narrcat narratív kategoriális elemző szoftver segítségével elemeztük, ami lehető tette, hogy kvalitatív és kvantitatív módszerrel is megvizsgáljuk az interjúkat. Eredményeink azt mutatják, hogy a gyermekvállalással kapcsolatos elképzelések, motivációk hasonlóak, azonban a várandósság körülményeiről, a gyermeket érintő esetleges veszélyhelyzetekről való gondolkodásban eltér a két csoport egymástól. Az elemzéseink során kapott eredmények alátámasztják a nemzetközi szakirodalomban leírtakat (pl. Clarke és McKay, 2014). Jövőbeli terveink között szerepel, hogy gyermeket nevelő látássérült és látó anyákkal készített interjúszövegeken is hasonló elemzést végezzünk.

Abstracts / Absztraktok

Applying work ability testing tools to support career guidance of youngsters with disabilities and special educational needs - Research results

Erika Jókai PhD, Óbuda University, Budapest

Munkaalkalmasság-vizsgáló eszközök alkalmazása fogyatékos és SNI fiatalok pályaeorientációs tanácsadásának támogatására – Kutatási tapasztalatok

Jókai Erika PhD, Óbudai Egyetem, Budapest

2019 őszén nyitja meg kapuit Vácott a Kilátó Piarista Pályaeorientációs és Munkaerőpiaci Fejlesztő, Módszertani Központ. A Központ célja, hogy egyenlő esélyű támogatást biztosítson a fiatalok körében az életpálya-tanácsadás, a továbbképzés és a munkaerőpiaci-szolgáltatások területén. A Központ célcsoportja elsődlegesen a magasabb támogatási szükségleti igényvel bíró tanulók és fiatalok, vagyis a SNI és fogyatékossgal élő 13-30 év közötti fiatalok. A Központ további célja, hogy a fiatalokat elősegítse társadalmi és közösségi szerepük minél teljesebb kibontakozásában.

Az egyéni munkavállalási kompetenciák feltérképezéséhez a Központ egy műszeres munkadiagnosztikai labort működtet, amelynek feladata a fiatalok meglévő funkcionális (rész)képességeinek felmérése (képességvizsgálat) az orientáció segítésére, valamint konkrét célok esetén a vágyott szakma műveléséhez esetleg még fejlesztendő képességek feltérképezése (alkalmasságvizsgálat). A diagnosztikai labor pszichológiai képességvizsgáló műszereit és munkaszimulátorait ezen kívül kompetenciafejlesztésre, valamint más fejlesztő folyamatok (pl. szakiskolai képzés, gyakorlat, önfejlesztés, stb.) eredményeinek nyomonkövetésére is alkalmazni kívánják.

A 2018-ban folytatott kutatási projektben a diagnosztikai eszközökkel végzett próbamérések a vizsgálati személyek részképességeinek általános felmérésére, illetve a kiválasztott eszközök fogyatékossg-specifikus használhatóságának vizsgálatára irányultak. Az itt kapott eredményeket egyfelől a módszertan és eszközpark fejlesztésében, valamint az egyéni fejlesztések során lehet kamatoztatni, valamint felhasználhatók további, olyan konkrét célú vizsgálatokhoz, mint például a pálya- vagy munkaorientáció.

Abstracts / Absztraktok

ASSISTIVE TECHNOLOGY & COMMUNICATION SKILLS TÁMOGATÓ TECHNOLÓGIÁK ÉS KOMMUNIKÁCIÓS KÉSZSÉGEK

Software licences available for visually impaired through the Country License program

Mihály Szuhaj, IT Foundation for the Visually Impaired – INFOALAP, Budapest

Az ország licenc program keretében igényelhető szoftverlicenck

Szuhaj Mihály, Informatika a Látássérültekért Alapítvány, Budapest

Az INFOALAP képviselője egy tájékoztató előadást kíván tartani az ingyenesen igényelhető képernyőolvasó és nagyító szoftverlicenckről.

Előadásában az alábbi kérdéseket kívánja érinteni:

- Kik igényelhetik az ország licenc keretében elérhető szoftverlicencket?
- Milyen szoftverekhez juthatnak hozzá?
- Ingyenesen kaphatják-e meg az igénylők a szoftverek hitelesítő kódjait?
- Az igényelt hitelesítő kóddal hogyan kell aktiválni a kiválasztott szoftvert?
- A kapott kóddal hitelesített szoftverek minden funkciója elérhető és használható?
- Mikortól igényelhetik a szoftverek hitelesítő kódjait?
- Meddig élhetnek ezzel az igénylési lehetőséggel?
- Van-e időbeli korlát a szoftverek működésében?
- Mi történik, ha lejárt az igényelt licenck aktiválása utáni egy év?
- Hány számítógépen használható egy hitelesítő kóddal a letöltött szoftvert?
- Mik a teendők, ha a felhasználó egy negyedik gépen is szeretné hitelesíteni valamelyik szoftvert?
- Hogyan zajlik a licencigénylés és a szoftverletöltés folyamata?
- Magánszemélyként milyen adatokat kell megadni az igényléshez?
- Hogyan kell elvégezni a kiválasztott szoftvert aktiválását?
- Meddig van lehetőség az első aktiválás elvégzésére?
- Ha egy számítógépen képernyőolvasó és nagyító szoftverrel is szeretne dolgozni, telepítheti és hitelesítheti mindkettőt ugyanazon a rendszeren?
- Már rendelkezik a képernyőolvasó – vagy a képernyőnagyító szoftvert egy korábbi verziójának örök licenckel. Ezt hogyan érinti az ország licenc konstrukcióban igényelhető hitelesítés?
- Windows XP-vel dolgozik, és szeretne a képernyőolvasó- és nagyító szoftveren frissíteni, mik a teendők?

Cégeként szeretné biztosítani vak, gyengénlátó és olvasási nehézséggel küzdő munkatársai részére az ország licenc keretében igényelhető szoftverek használatát úgy, hogy ezek céges eszközökre kerüljenek telepítésre. Van-e erre lehetőség?

Közoktatási intézményként szeretné biztosítani vak, gyengénlátó és olvasási nehézséggel küzdő tanulói részére az ország licenc keretében igényelhető szoftverek használatát úgy, hogy ezek az iskola számítástechnikai eszközeire kerüljenek telepítésre. Van erre lehetőség?

Abstracts / Absztraktok

From sheets to speech - the “Lapról hangra” initiative

Katalin Sebestény, IT Foundation for the Visually Impaired – INFOALAP, Budapest

Lapról hangra

Sebestény Katalin, Informatika a Látássérültekért Alapítvány, Budapest

A Lapról hangra közösségi kezdeményezés vak és gyengénlátó emberek újságolvasását segíti elő látó önkéntes felolvasók bevonásával. 2011-ben az Informatika a Látássérültekért Alapítvány azzal a céllal indította a www.laprolhangra.hu honlapot, hogy az interneten keresztül meghallgathatóvá és letölthetővé tegyen igazoltan vak és gyengénlátó emberek számára kizárólag nyomtatásban megjelent újságcikkeket. A vak és gyengénlátó emberek napjainkban is nehezen érik el a nyomtatott sajtótermékeket. A Lapról hangra célja, hogy a modern technika és az emberi hang ötvözésével juttassa el az újsághíreket a látássérült emberekhez. Az elmúlt nyolc évben a Lapról hangra valóságos mozgalommá nőtt, amely összeköti a nyomtatott sajtó hírei iránt érdeklődő látó felolvasókat és látássérült olvasókat. A Lapról hangra kezdeményezés hidat épít látók és látássérültek között; az olvasást mint közös örömforrást, és nem mint „támogatást” állítja középpontba. Minden korosztályt ösztönöz. Felolvasóink és olvasóink között vannak iskolások, dolgozó felnőttek és nyugdíjasok. A Lapról hangra egy állandóan gyarapodó, a kulturális értékeket hangsúlyozó dinamikus közösség több mint 8 ezer felolvasott újságcikkkel.

Abstracts / Absztraktok

**BASIC and VOCATIONAL EDUCATION - OCCUPATIONAL REHABILITATION
ALAPKÉPZÉS, SZAKKÉPZÉS, FOGLALKOZTATÁS****Parental Satisfaction with Early Intervention Services for Children with Visual Impairments and Multiple Disabilities in Thessaloniki of Greece**

Neofotistou Konstantina, Syzoi, Thessaloniki, Fotiadou Eleni, Department of Physical Education and Sport Science, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki

A látássérült és halmozottan sérült gyermekek kora gyermekkori intervenciójával kapcsolatos szülői elégedettség Thessalonikiben.

Neofotistou Konstantina, Syzoi, Thessaloniki, Fotiadou Eleni, Department of Physical Education and Sport Science, Aristotle University of Thessaloniki, Thessaloniki

Early intervention programs offer important services for families of infants and young children with disabilities. In Thessaloniki of Greece, the only home based intervention program which offers EI services to infants and children with visual impairment with or without additional disabilities is a non-profit "Association of Parents and Friends of People with Visual Impairments and Additional Disabilities, Syzoi". The fundamental objective of this program is the timely evaluation and optimization of each child as well as support, information and guidance for parents. The last 12 year, infants and children with visual impairments and with multiple disabilities participate in early intervention services. This study was designed to estimate families' perceptions concerning the effectiveness of early intervention services and determine whether specific characteristics of the families are associated with parents' satisfaction. Parent satisfaction constitutes a key component of any evaluation of early intervention services. Rating parent satisfaction reveals important information about components of service or relationship quality that need to be maintained or improved in order to fit in parent's culture and expectations. The sample consisted of 15 mothers of children up to age of 5 years (mean age 4.1) with impaired vision and additional disabilities. Participants were recruited from the EI program which operates in Thessaloniki. Participants complete a modified version of the Project Dakota assessment of program effectiveness and also they were asked to fill a questionnaire including personal characteristics of each family such as: Parent's education level, severity of child's visual impairment, time participation in the program. The results revealed high scores in all domains of parents' satisfaction. Characteristics of the child and parents were not related to parental satisfaction. Results suggest that this specific program provides important support for families of children with visual impairments and multiple disabilities.

Abstracts / Absztraktok

Who has to change?

Ágnes Somorjai, School for the Blind, Budapest

Ők változnak, mi változunk (?)

Somorjai Ágnes, Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, EGYMI, Kollégiuma és Gyermekotthona, Budapest

A Vakok Iskolája gyermekpopulációjának összetételében jelentős változás figyelhető meg az elmúlt évtizedtől kezdődően és ez a folyamat a teljes intézmény fizikális és attitűdbeli átforgalmazását, átalakulását hozza magával.

A látási fogyatékoság mellé társuló csatlakozó sérülések száma, súlyossága és összetettsége miatt a gyerekek fejlesztése, a kitűzött célok a klasszikus tiflopedagógiai modelltől eltérő, új gondolkodásmódot, berögződések nélküli attitűdöt, új kommunikációs utakat, belső tudásmegosztást kívánnak meg a szakemberektől.

Az előadás tanulóink képesség struktúráján keresztül mutatja be az intézmény egyes területein folyó munkát, különös tekintettel az önállóság maximálisan elérhető szintjére óvodás kortól a felnőttkorig.

System of Education of the Blind and Visually Impaired Children in Russia

Myasnikova Ludmila, PhD, Faculty of Pedagogical and Special Needs Education, Saratov State University, Saratov

A látássérült és vak gyermekek oktatási rendszere Oroszországban

Myasnikova Ludmila, PhD, Faculty of Pedagogical and Special Needs Education, Saratov State University, Szaratov

The modern system of special education of children with visual impairments in Russia is based on the age characteristics of students and consists of 5 levels.

1. The state system of early intervention is in the period of formation now.
2. Preschool education. There are preschool programs for children with visual impairments. Children with amblyopia and strabismus, as well as visually impaired children are admitted to the programs. Not all blind kids are admitted to such kindergartens.
3. School education for visually impaired children has a long tradition. The first school for the blind has been founded in St. Petersburg in 1807. Blind and visually impaired children for a long time have been able to get school education only in special schools. At the moment there is the possibility of inclusive education for such children.

Variants of school education

Blind children:

- 3.1 - training in a mainstream school on the basic educational program (inclusive education)
 - 3.2 - training in a special school for the blind on the basic educational program
 - 3.3 - training of blind children with intellectual disabilities on an individual curriculum
 - 3.4 - training of blind children with severe mental retardation, multiple developmental disorders on a special individual development program/
-

Abstracts / Absztraktok

Visually impaired children:

4.1 - training in a mainstream school on the basic educational program (inclusive education)

4.2 - training in a special school for the visually impaired according to the basic educational program

4.3 - training of visually impaired children with intellectual disabilities on the individual curriculum.

Special schools for the blind and visually impaired are an integral part of the unified state system of special education. In such schools children are taught subjects of the academic unit (mathematics, Russian language, literature, physics, chemistry, physical education etc.) and subjects of the correctional unit (orientation and mobility, development of fine motor skills, visual perception, social and self-help skills, physical therapy).

For successful training of blind and visually impaired children special conditions are created in special schools:

1) training of blind children is conducted on the basis of the Braille system;

2) a team of specialists (teacher of visually impaired, psychologist, ophthalmologist) works in each school;

3) special manuals, textbooks, special technical means are used.

The right to choose the variant of training is assigned to the parents of a child.

4. In special colleges for the blind and visually impaired students can get a good profession (specialist on massage, musician).

5. After graduation from a school or college a blind or visually impaired person may get a higher education at any university or institution.

Thus, the training of the blind and visually impaired children in Russia can occur in special educational institution or in terms of inclusion.

IT innovations in teaching mathematics for visually impaired students

Mihály Szuhaj, IT Foundation for the Visually Impaired – INFOALAP, Budapest

Informatikai innovációk a látássérült diákok matematika oktatásáért

Szuhaj Mihály, Informatika a Látássérültekért Alapítvány, Budapest

Informatikai innovációk a látássérült diákok matematika oktatásáért

Látássérült diákok matematika oktatása

- nehézségek a hagyományos írásbeli kommunikációban
- korábban alkalmazott technikák
- gyakori kudarc

Matematika-tanulás számítógépen

- Matematikai leíró nyelvek: LaTeX és MATHML
- Előny: elsajátítható az írásuk
- Hátrány: nem volt akadálymentes az olvasásuk
- Elterjedtség: egyetemeken és tudományos területen

Akadálymentes dokumentum szerkesztése matematikai tartalmakhoz

Infoalap online tréninganyagok

- Vak tanulók és tanáraik, valamint tananyag akadálymentesítést végző szakemberek részére.
-

Abstracts / Absztraktok

- Szabványos kommunikációs felület pl. házi feladathoz, dolgozathoz, tankönyvhöz
- Az 5-12. osztályos matematikai fogalmak, jelölések LaTeX és MathML leírásának ismertetése
- Algebra, logaritmus, trigonometria, egyenletek, integrálok, ... Informatikai megoldások a matematika tanulását
- A JAWS, NVDA, OrCa és Voice Over matematikai olvasási képessége
- a DEX szoftver matematikai felolvasási és Braille-konvertálási szolgáltatásai
- Matematikai Braille-jelrendszer
- Országonként különböző megoldások
- Abraham Nemeth matematikai Braille-jelölésrendszere
- Magyar nyelvű Oktatási anyag a Nemeth jelölésrendszer elsajátításához

Habilitation and rehabilitation activities for students with low vision

Erika Anita Baráth, School for the Low Vision Students, Budapest

Habilitációs, rehabilitációs foglalkozások a gyengénlátó diákok ellátásában

Baráth Erika Anita, Gyengénlátók Általános Iskolája, EGYMI és Kollégiuma, Budapest

Pedagógiai Programja (2018) szerint a Gyengénlátók Általános Iskolája, Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézménye és Kollégiuma a közoktatás rendszerébe tartozó országos felvételi körzetű gyógypedagógiai nevelés-oktatási intézmény, tanköteles korú ép értelmű, illetve enyhe fokban értelmi fogyatékos (tanulásban akadályozott) gyengénlátó gyermekek részére. A tanulók felvétele a Látásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és Gyógypedagógiai Szolgáltató Központ szakértői javaslata alapján történik.

Speciális gyógypedagógiai ismeretek, szemléltetőeszközök, valamint speciális optikai eszközök kerülnek alkalmazásra a mindennapok során, képessé téve a gyerekeket az önálló tanulásra, eszközhasználatra, a későbbiekben való boldogulásra. Ehhez különböző habilitációs-rehabilitációs órák is hozzájárulnak.

Miután felmérték, felismerték a fejlesztendő területeket, az iskola gyógypedagógusai biztosítják a diákoknak a szükséges fejlesztő foglalkozásokat. Vizsgálati eredményeit alapul véve a Látásvizsgáló Szakértői Bizottság is tesz erre javaslatokat.

Rehabilitációs órakeret terhére kötelező tanórai foglalkozások is bekerültek a gyerekek órarendjébe. Ezért a különböző évfolyamokon emelt óraszámokban tanulnak matematikát, magyart, informatikát és technikát.

A szolgáltatások köre:

- tantárgyi habilitáció, látásnevelés, finommotorika fejlesztés, Braille-oktatás, tájékozódásra nevelés, olvasástechnika, látássérültek informatikája, alapozó terápia, TSMT, egyéni és csoportos korrekció, önkiszolgálás
- tanulási kudarcok leküzdésére diszlexia, diszkalkulia, diszgráfia terápia, tantárgyi korrepetálás, logopédia, gyógytestnevelés, autizmus specifikus fejlesztés, jelnyelv
- a tehetség kibontakoztatását segítő foglalkozások: gimnáziumi előkészítő, énekkar, számítástechnika szakkör, rajzszakkör, nyelvi szakkörök, tantárgyi tehetséggondozás, zeneoktatás, iskolai sportkör.

Előfordul, hogy egy-egy gyereknek több területen is szükséges megsegítést kapnia. Ilyenkor fontossági sorrendet kell felállítani, hiszen egyszerre nem terhelhető senki magas óraszámokban a kötelező tanórák teljesítése mellett. Az egyéni foglalkozások rendjének kialakításakor előnyt

Abstracts / Absztraktok

élveznek a látássérülés hátrányait kompenzáló fejlesztések, majd az egyéb szakkörök és tehetség-kibontakoztató foglalkozások kerülnek be a gyerekek elfoglaltságai közé.
Pedagógiai Program Gyengénlátók Általános Iskolája, EGYMI és Kollégiuma (2018)

New ways of social integration - making or baking the future

Csaba Biró, School for the Blind, Budapest

Új utakon a társadalmi integrációban: pék szakképzés indult látássérült fiataloknak Magyarországon

Biró Csaba, Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, EGYMI, Kollégiuma és Gyermekotthona, Budapest

2018. szeptemberében nyolc sajátos nevelésű igényű, többségében súlyos fokban látássérült diákkal pék szakképzés indult a budapesti Vakok Iskolájában, adaptált munkakörnyezetben és -módszertannal.

A képzés célja: jó elhelyezkedési esélyeket biztosító, magas társadalmi presztízsű szakmát adni a látássérült fiatalok kezébe. Mivel Magyarországon óriási hiány van pék szakmunkásból, ezért valószínűsíthető, hogy el tudnak majd helyezkedni végzett diákjaink a hazai pékségek legtöbbszörében.

A képzés során képessé kívánjuk tenni a tanulókat arra, hogy az általunk biztosított eszközökkel, bármilyen műhelyben teljes értékű munkát végezzenek, és hogy többségi társaikhoz hasonló volumenben és minőségben termeljenek.

A szakmai közvélekedés formálására és a befogadás ösztönzésére modellkísérleteket végzünk: egyrészt folyamatos, intenzív médiajelenlétet tartunk fenn a műhely számára, másrészt, mentorprogramot indítottunk, amely során, a képzés ideje alatt pékeket készítünk fel a mentorálásra, illetve szakmai gyakorlatokat szervezünk ezen pékek műhelyeiben diákjaink számára.

Műhelyünk innovatív feladatokat is ellát. Olyan eszközök gyártására, tervezésére fókuszálunk, amelyeknek még nincs előzménye a vakügyi segédeszközpiacon.

Képzésünk, amellyel, hogy új szakmával gazdagítja a szakképzési kínálatot, túlmutat a szakképzés keretein: változást hoz a tanítás-módszertanban, új utakra lép az integrációs munkában, és nem utolsósorban, reális jövőképet ad mind a diákoknak, mind a pedagógusoknak.

Abstracts / Absztraktok

Introduction to the Computerised data-recorder part of vocational training in the School for the Blind

Szilvia Dávidházy, School for the Blind, Budapest

Számítógépes adatrögzítő rész-szakképesítés oktatásának bemutatása a Látássérültek Szakiskolájában

Dávidházy Szilvia, Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, EGYMI, Kollégiuma és Gyermekotthona, Budapest

Előadásom betekintést enged szakiskolánk számítógépes adatrögzítő osztályainak mindennapjaiba. Intézményünkbe az egész ország területéről veszünk fel látássérült tanulókat: adatrögzítő osztályainkba vak, aliglátó és gyengénlátó tanulók is járnak. Az osztályaink heterogenitásához hozzájárul az is, hogy tanulóink halmozottan fogyatékos, autizmus spektrumzavarral, egyéb pszichés fejlődési zavarral és mozgásszervi fogyatékossgal is rendelkeznek. A felvételnél nem vesszük figyelembe, hogy általános iskolai tanulmányait speciális iskolában vagy integrált oktatásban fejezték-e be a jelentkező diákok.

Bemutatom röviden kétéves képzésünket, a tanított szakmai és közismereti tárgyakat, a tanulóink által használt eszközöket, digitális tankönyveket, feladatlapokat és a használt szoftvereket, amik a rész-szakképesítés megszerzéséhez alapvetően szükségesek. A tanulók és tanáraink felhőtárhelyekben rendszerezik a tananyagokat. A tanulók a felhőtárhely-mappákban tárolt dokumentumaikat, internetkapcsolattal rendelkező gépekről bárhol elérhetik. A kommunikációs készségek fejlesztésében nem csak a speciális igényekre alakított feladatok, hanem az internet és az összes digitálisan elérhető segédanyag nagy szerepet játszik.

A tanulás és tanítás során fontosak a képernyőolvasó szoftverek, az általunk használt programokról is beszélek.

A számítógépes adatrögzítő irodai munkát végez, az oktatásban ezért nagy szerepet játszik az irodai gépek és berendezések használatának speciális igényekhez alkalmazkodó megismertetése.

A diákjaink önállóságának fejlesztésében egyéb – iskolán kívüli – programok és rehabilitációs óráink is szerepet játszanak. Célunk, hogy diákjaink önálló vagy majdnem önálló felnőtt életkezdéséhez iskolánk is támogató alap legyen.

Végezetül bemutatom a rész-szakképesítés központi írásbeli és szóbeli vizsgakövetelményeit és az itt szerzett tapasztalataimat.

Abstracts / Absztraktok

Summer Employment for Youngsters with Visual Impairments

Yael Weisz-Rind, Guila Seidel, Ofek Liyladenu, Israel National Association of Parents of Children with Visual Impairments, Jerusalem

Látássérült fiatalok nyári foglalkoztatása

Yael Weisz-Rind, Guila Seidel, Ofek Liyladenu, Israel National Association of Parents of Children with Visual Impairments, Jeruzsálem

According to official figures of Israel's State Comptroller (1), only 26% of blind and visually impaired people in Israel (between the ages 19 and 64) are employed, with very few of whom working in full time positions. Experts emphasize that the earlier individuals with disabilities are introduced into the world of employment, the greater their chances of successful employment in the future (2-3). It is especially beneficial when constructed as a positive experience in employment during the formative years as a youngster.

For the 17th consecutive year, Ofek Liyladenu runs Employment on the Horizon Program in cooperation with leading companies and organizations. The program provides job training and placement for teens with visual impairments from all over Israel during the summer vacation. This innovative program was developed in response to overwhelming difficulties encountered by youngsters with visual impairments when seeking summer employment: a combination of employers' attitudes, misunderstandings and social misconceptions about blindness. The success of this program is mainly due to the careful preparation of both the youths and the people involved in the prospective work environment – a very careful matching of the candidates and their abilities to the specific job requirements. The teens are employed in many different jobs, including physical jobs, clerical jobs, industrial assembling, computer related jobs, bank tellers and youth guides in summer day-camps for children with visual impairments. The program offers our youngsters an equal opportunity to obtain and benefit from summer jobs just as their sighted peers can and do. It is truly beneficial not just for the visually impaired persons themselves, but also to the wider circle of people: friends, family, school and employers. This program made the youngsters see themselves and be seen as independent and productive, and it allows them to fully enjoy their right for equal participation in society.

(1) Link to report in Hebrew:

<http://www.mevaker.gov.il/he/publication/Articles/Pages/2015.10.28-66a.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>

(2) Brolin Donn E.,

Life Centered Career Education: a Competency Based Approach, The Council for Exceptional Children, 1997

(3) Wolffe Karen E.,

The value of pre-employment skills training, 2014

<http://www.rnib.org.uk/value-pre-employment-skills-training>

Skills for Success, AFB Press 1999

Abstracts / Absztraktok

TACTILE GRAPHICS – presentation and workshop

Boguslaw Marek Dr. hab., Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawla II, Lublin

TAKTILIS GRAFIKA – Előadás és workshop

Boguslaw Marek Dr. habil., Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawla II, Lublin

Training the trainers: How to help congenitally blind learners make sense of tactile graphics

Although few people would question the importance of tactile graphics in education of learners with a visual impairment, preparation of totally, blind learners for a meaningful, effective and confident use of raised drawings, diagrams and maps does not keep pace with the growing availability and emergence of new technologies for producing high quality raised graphics. Without acquiring necessary skills and without good understanding of a wide range of concepts based on spatial relations blind learners may be confronted with faultless, professionally produced images which are too difficult to understand.

The workshop is intended to acquaint participants with a range of resources facilitating introduction and understanding of tactile diagrams on the assumption that the existing guidelines for a professional design of raised graphics must be supplemented by a set of guidelines for introducing tactile drawings and diagrams. Taking the roles of students with a visual impairment participants will move step-by-step through a course in introducing tactile diagrams and will identify and try out skills needed for recognition and production of tactile lines, simple and 3-D geometric shapes, the relation between objects and drawings, configurations of objects, drawings of objects which are too small or too large for tactual explorations, and drawings of grids and maps. A proposal of a set of guidelines for introducing congenitally blind learners to the world of graphics and a joint critical look at a list of skills and concepts needed for a confident use of tactile diagrams will conclude the workshop.

Abstracts / Absztraktok

2nd Day Presentations (1st June 2019)**2. Nap prezentációi (2019. Június 1.)****KEYNOTE PRESENTATION / NYITÓELŐADÁS****Step by step to a more independent everyday life: expanding horizons and shared experience**

Inger Berndtsson PhD, associate professor, University Göteborg Department of Education and Special Education, Göteborg

A látóhatár kitágítása – az önálló élet felé vezető út

Inger Berndtsson PhD, professzor, Göteborgi Egyetem Pedagógiai és Gyógynevelési Kar, Göteborg

When becoming visually impaired or blind as an adult, most people often experience some kind of disruption in life, where the new situation or life is so different from the earlier habitual daily life. The new life situation is unbearable for many and a challenge to handle, and sometimes they get stuck, while it is difficult to know how to change this unfamiliar situation. At its core this changed situation deals with existential matters. Two empirical studies have been performed into how people learn to handle the new life when becoming blind or visually impaired, where eight people participated in an earlier study, and six people in a more recent one. The main category for leading a new life was found to be activities of learning, but in an intermingling manner incorporating existential, perceptual and social aspects of everyday life. This was found through extensive qualitative interviews regarding life changes and learning, and participant observations of individual orientation and mobility training, as well as participating in a group rehabilitation course programme.

The studies were guided by a lifeworld approach and phenomenological philosophy; and hermeneutics were used in order to understand what is important for people to lead an independent life. To start with, it seemed important to first of all handle the existential or psychological situation where time is experienced as getting stuck. The “horizon of time” needs to be widened again. Two other horizons have also been identified, named the “horizon of possibilities” and the “horizon of activity”. Both these needed also to be widened where there were needs for believing in new possibilities and trust for the new life situation, but also a need for performing activities anew. This presentation will particularly deal with how the group rehabilitation programme inspired the participants to encourage each other to take further steps to independence. A core category of success was related to the participants sharing of similar lived body experiences, in accordance with the theory of Merleau-Ponty. Having a solid theoretical ground makes it also possible to develop theoretical statements regarding the intertwining of existential, perceptual and social lifeworld dimensions within group rehabilitation. In both studies, rehabilitation stood out to a great deal as a social activity, something people formed together.

Abstracts / Absztraktok

**THE ROLE OF ARTS AND CRAFTS IN REHABILITATION
A MŰVÉSZET ÉS A KÉZMŰVESSÉG SZEREPE****Metaphors, Memoirs and Narratives of Blindness**

Rita Hoffmann PhD, freelance scholar ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education Institute for Disability and Social Participation, Budapest

A vakság metaforái, visszaemlékezések és narratívák

Hoffmann Rita PhD, Szabadfoglalkozású kutató ELTE BGGYK Fogyatékoság és Társadalmi Részvétel Intézet, Budapest

Blind people have always been treated as mysterious human beings, though their mysterious selves are much more frequently supposed than proven. That mystery appears in several cultures and languages in forms of metaphors which often depict blind people different from what they are like. These metaphors in sighted people's minds determine the (self)evaluation of blind people, consequently, they often tend to make special efforts to find their places in society. Thus, many of them are convinced, they should tell people how they perceive the world. The genre of these narratives, known as disability memoir and life writing, is said to be born with the work of Helen Keller, and its paradigm shifting role is often questioned by a number of disability rights activists. Although the group of the activists proves very loud to deny the significance of disability life writing, the genre has turned to be extremely popular by the turn of twentieth and twenty first century, consequently, it is supposed to play an important part in blind people's rehabilitation. The aim of the presentation is to highlight the role of disability memoir and life writing in understanding blindness. This presentation also intends to point out the dangers of metaphors, to change their impacts, and to discuss the paradigm shifting role of blindness narratives.

„Musical Dreams” – Musical Education for Children with Visual Impairments

Yael Weisz-Rind, Ofek Liyladenu, Israel National Association of Parents of Children with Visual Impairments, Jerusalem

„Zenei álmok” – Látássérült gyermekek zenei oktatása

Yael Weisz-Rind, Ofek Liyladenu, Israel National Association of Parents of Children with Visual Impairments, Jeruzsálem

Music plays an essential role in the lives of blind or visually impaired children. It develops and enhances the sense of hearing, and directly compensates for the visual impairment. Music is a way to communicate, experience the world and exercise personal growth. It develops the child's creativity, self-expression and skills. Furthermore, it contributes to the child's emotional, sensory and social development and impacts many factors of his/her daily learning experiences.

Musical studies can provide blind children with a wide spectrum of stimulations and opportunities, otherwise unavailable. Music levels the playing field for these children who, in almost any other aspect of their lives, find themselves excluded due to their disability. Research shows that music studies have a significant impact on blind or visually impaired children, for example, by improving their spatial perception as well as their academic achievements. Finally, music serves as one of the few leisure activities available to these children.

Abstracts / Absztraktok

Ofek Liyladenu, the National Association for Israel's blind and visually impaired children, operates successfully the "Musical Dreams Program" for more than a decade. The program provides a unique service of musical studies for dozens of blind and visually impaired children across Israel. The children are directed to a pool of teachers formed by the organization, teachers who are experienced and trained in working with blind or visually impaired children. The lessons take place on a weekly basis, at the child's home, in a community center or in the local conservatory. At the end of each year a concert is held, in which the children are invited to perform in front of their families, guests and members of Ofek Liyladenu.

Musical studies open the door to opportunities that would otherwise be inaccessible. The "Musical Dreams" program is a venue to a fuller participation in the mainstream community. By participating in the program children and youth can reach their full potential and pursue careers as professional musicians and music instructors. Recently, several program graduates achieved national recognition when participating in TV music talent shows such as the X-Factor and the Next Star to the Eurovision.

The Role of Music in Blind Persons' Social Responsibility

Maria Flamich PhD, School for the Blind, Budapest, ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education Institute for Disability and Social Participation, Budapest

A zene szerepe a vak személyek társadalmi felelősségvállalásában

Flamich Mária PhD, Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, EGYMI, Kollégiuma és Gyermekotthona, Budapest, ELTE BGGYK Fogyatékoság és Társadalmi Részvétel Intézet, Budapest

Throughout human history blindness has always been associated with special abilities, for example: seeing the future or playing music with an exceptional talent. These mental images have become hidden, subconscious expectations that blind people are supposed to meet day by day, and thus, they play a significant part in both most mainstream societies and in blind people's thinking even though literature claims that not all blind people are born musicians. Still, music, in line with several other aspects of the sounding world, is of major importance in most blind persons' lives. That aspect of perception is one of the fields which has recently turned to be in the scope of musicologists, musicians, insider researchers, and as a result, we can see how a discipline appears and grows across several disciplines, such as: musicology, disability studies, critical disability studies, education. That theoretical background strongly contributes to the practice of teaching music to blind students, which in the long run, proves a basic element of blind persons' social inclusion, as well as demonstrates their social responsibility. This presentation focuses on the history of learning, teaching and playing music blind, and aims to exemplify various ways how blind persons wish to and express their intentions to be regarded useful. The presentation introduces several attempts how culture makes it possible for blind people to make any society aware of the fact that they are fully responsible, valuable citizens.

Abstracts / Absztraktok

Tactile art for everyone

Erzsébet Móga Sebők, Kézzelfogható Foundation, Budapest

Kézzelfogható Művészet Mindenkinék

Móga Sebők Erzsébet, Kézzelfogható Alapítvány, Budapest

Az előadás a Kézzelfogható Alapítvány közel egy évtizedes tevékenységén keresztül betekintést ad a következő témákba:

- integrált, tapintható kiállítások,
- vakos tárlatvezetés – tárlatvezető képzés,
- párbeszéd alkotók és műélvezők között,
- a kézműves mesterségek tanulása látássérültek számára,
- az agyagművesség - a megrendelő - a piac.

A tapintható kiállítások egyedisége abban mutatkozik meg, hogy egyszerre fogadja és nyújt élményt a látók és „kézzel-látók”, a látássérült személyek számára azáltal, hogy alkalmazkodik mindkét csoport igényeihez.

Az Alapítvány célkitűzésének megfelelően a látássérültek társadalmi integrációját és re/habilitációját a művészetek és a Vakok Szakiskolájában oktatott kézműves mesterségek által - sokoldalú megközelítéssel és széleskörű összefogással - igyekszik támogatni.

Megemlítem a 2017-ben megjelent Kézzelfogható Művészet Mindenkinék című kiadványt, mely összegzi az alapítvány valamint a különböző területek látássérültek érdekében létrehozott projektek eredményeit, amelyek a látássérült személyek művészeti hozzáféréseinek bővítését célozták.

Mitől akadálymentes egy kiállítás látássérültek számára? Milyen szempontok alapján választják ki a tapintható kiállítás anyagát? Miért fontos a látássérült tárlatvezetők szerepe, akik biztonságos műélvezethez juttatják a látogatókat?

A különböző területek összefogása, a tapasztalatok rögzítése, innováció kidolgozása az alapítvány azon tevékenysége, melyek a látássérült személyek igazi művészeti élményhez juttatását célozzák.

Fontos szempont, hogy az alapítvány a látássérült személyeknek az alkotás élményét is lehetővé teszi, de még ennél is fontosabb, hogy kreatív munkát ad a tárlatvezetőknek és az agyagműveseknek.

Látáspont műhelyünkben, a Vakok Szakiskolájában végzett kézműveseknek a kreatív, alkotó munka, az agyag megmunkálása terápiás lehetőség és egyben személyiségformáló tényező, valamint pénzkereseti forrás.

Abstracts / Absztraktok

Visual Art and Visual Impairment

Tanja Parlov, Center „Vinko Bek”, Zagreb

Vizuális művészet és látássérülés

Tanja Parlov, Center „Vinko Bek”, Zágráb

Visual art is an area in which we start with the visual perception of the world around ourselves. Everyone experiences it in their own way and produces more or less successfully depending on a number of factors: understanding, creativity, motor skill, motivation, but above all visual perception.

First of all you need to keep in mind that every blind or vision impaired child is a story for itself and that we need to approach individually to everyone, meaning to customize the program to the child's abilities. Some of the art program will be adopted with ease and some will be difficult. What we can offer to all of them are artistic elements and compositional principles that every child, in their own way, can adopt.

We start from the space itself and the body in space, because only in this way can we experience the world around ourselves if we're blind. Then comes the surface because it is palpable, too. When we have mastered enough space and defined bodies in space, their surface and color, we can move to the surface of the paper. It allows us to view the image of space, form and color in two dimensions what is purely a visual method of communication. The color is a specific, purely visual art element and blind people can overcome it only if they have the stimulus of light and it in the strongest contrasts, light versus dark and warm versus cold. The figure is also an exclusively visual element and it comes from the shadows of each body in space, but we can make it touchable like a line that represents the outline and structure of some form in space.

As for the default program, we can mostly track him, but with a lot of adjustments and simplifications of the content and expectations. What we should insist on is the order and continuity of the adoption of visual elements.

All these contents are in correlation with the rehabilitation goals that are to be achieved by special education teachers (e.g. encouraging development of fine motor skills and tactile sensation and perception, space perception, shape recognition, attention generally...)

As a conclusion...It is extremely important to enable each child to create, learn through playing, to be confirmed as a creative and imaginative person, to show us their vision of the world and not to impose them our patterns.

Abstracts / Absztraktok

ORIENTATION AND MOBILITY TÁJÉKOZÓDÁS ÉS KÖZLEKEDÉS/REHABILITÁCIÓ

Me and space: early orientation and mobility in young children with cortical visual impairment

Erika Kiss, ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education, Institute for the Methodology of Special Needs Education and Rehabilitation, Budapest/Early Intervention Center, Budapest

Én és a tér: agyi eredetű látássérüléssel élő kisgyermek korai térismerete és tájékozódása

Kiss Erika, ELTE BGGYK Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézet/Budapesti Korai Fejlesztő Központ, Budapest

Bevezetés: A térismeret és tájékozódás fejlődése szorosan kapcsolódik a vizuális képességekhez, a helyzet- és helyváltoztató mozgásokhoz, továbbá a saját test megéléséhez. (FRAIBERG,1978.; NIELSEN,1994.). Csecsemő- és kisgyermekkorban a fent nevezett képességek mindegyike dinamikus fejlődésben van, bármelyik terület sérülése hatással van a másikra (SUDGEN,1990). Előadásomban olyan kisgyermeket mutatok be, akiknek fél éves kora körül olyan agyfejlődést érintő diagnózisuk (corpus callosum agenésia; basalis ganglion meszesedés; laesio cerebri progressiva,; Sturge-Weber szindróma) volt, amely befolyásolta a vizuális működésüket, a helyzet- és helyváltoztató mozgásukat.

Céltűzés: négy atipikus vizuális magatartású kisgyermek esetének bemutatásán keresztül kísérletet teszek arra, hogy összegyűjtssem azokat a fejlesztési technikákat és eszközöket, amelyek szerepet játszottak a kisgyermekek 'saját test' megélése és térrel való ismerkedése során.

Módszer: a kisgyermek legfőbb anamnesztikus és fejlődési adatainak ismertetésén túl bemutatom, hogy egy legalább egy éven át tartó gyógypedagógiai fejlesztés és tanácsadás keretén belül hogyan kapcsoltam össze a vizualitást fejlesztő eszközöket a saját test megélését támogató eszközökkel hogyan facilitáltuk az önálló, önindította mozgásokat. Mindvégig arra törekedtem, hogy az adott fejlesztői környezetben őrizzük meg a vizuális és taktilis állandóságot, továbbá az adott szobán belül ne szakadjunk el a padlótól, hogy a kisgyermek folyamatos kapcsolatban maradjon az alátámasztásával.

Eredmény: a gyermekek mindegyike a saját maga fejlődési ütemében fejlődött a saját test és a tér megtapasztalását illetően. A három éves (CP-s) kisgyermek auditív, taktilis támpontokkal és fényforrásokkal ellátott otthoni környezetében önállóan mászni és gurulni kezdett, és sokkal intenzívebben tette ezt, ahol mindvégig a talajjal maradhatott érintkezésben.

Következtetés: a négy kisgyermek esete kapcsán arra a megállapításra jutottam, hogy a talajjal való folyamatos érintkezés nagymértékben elősegíti a tér megismerését és kevésbé élik meg azt, hogy a tér felfedezése csakis egy másik személy fizikai közreműködése által valósulhat meg.

Abstracts / Absztraktok

From Little Cabin to Discovery Wheel

Minna Nevalainen, Timo Ylikarhu, Finnish Federation of Visual Impaired, Helsinki

A kis kabintól a felfedező kerékig

Minna Nevalainen, Timo Ylikarhu, Finnish Federation of Visual Impaired, Helsinki

Visual Impairment (VI) affects the overall development of a child. The motor development of is often delayed due to the missing sight. There is no need to raise the head and keep it up, reach out with hands to grab toys, crawl or to or stand up. These children need guidance for repeated posture and motion learning experiences. Early age can be used to significantly improve the motor development. This is why a child gets physiotherapy, creating the basis for later movement control.

The goal of physiotherapy is to practice the rough motor skills in body control, also in interaction with the surrounding environment. Children need manual guidance of positions and movements to learn. The development of body balance control is one of the crucial point. The control allows the child to keep up and change body positions and move independently. The goal is to transfer skills to everyday life, encourage the child and give an opportunity to try things himself. While playing, the motor skills are trained. The goal of physiotherapy is good posture, walking position and flexible walking with its bouts.

The balance should be good enough before trying a training cane. Before this it's useful to push toys such as doll carriages. They do not only act as a motivation, but also provide tactile experience of obstacles. The cognitive abilities do not need to be sufficient yet to understand the meaning of the instrument. It is essential to get motivated by "little explorer's interest" to start independent motion.

A child often uses the carriage to improve the walking. At the same time must be ensured that he is also trained to walk without any support. With professionals and parents start the first experiences of guided walking holding just one finger. Motion guides to the right direction.

Families often need help from professionals to find an aid supporting independent mobility on the right level. With the help of a 'first cane' the child can find courage to scan surroundings based on the tactile sensation. This aid can be a small hockey stick, but even better us a a T-shaped "discovery wheel". Both hands are in use, the stick is automatically in front of the torso line. This gains experience of the shape and feeling of the floor, the stairs and the unexpected obstacles. It is important to continue to motivate children through play. Together thinking: what did the stick "discover". Co-operation between a physiotherapist and an O&M teacher is important in all these stages.

The Tactile Material Workshop/Library Project

Secil Arikan, Engin Yilmaz, Canan Cam Yucel, Istanbul

A tapintható anyagok workshopja/Könyvtár projekt

Secil Arikan, Engin Yilmaz, Canan Cam Yucel, Isztambul

The Tactile Material Workshop/Library Project is supported by İstanbul Development Agency; and is carried out by the leadership of Six Dots Foundation for the Blinds, and the partnership of the Turkish Republic Sariyer Governorship, the Turkish Republic İstanbul Family, Labor, and Social

Abstracts / Absztraktok

Services Directorate, Association of Barrier Free Access, and Parİltı Support Association for Children with Visual Impairments. Within the Project, it was planned to organize Map/Sketch Workshops, and to prepare tactile maps to be used in these workshops. It was aimed to contribute to the increase of map literacy of the individuals with visual disabilities who live in İstanbul, and to increase the orientation and mobility skills by developing their spatial perception with the help of these tactile maps. In the first step of the project, with attendance of all stakeholders of the Project and individuals with visual disabilities, a common mind meeting was organized, and the methods that are going to be followed in the process were determined. In the second step, the legends that can be understood easily were chosen from Attmaps Project by the individuals with visual disabilities to be used in the tactile maps. Thus, the process of designing and production of the tactile maps was started according to the standards that had been determined. While planning the Map/Sketch Workshops, the goals and objectives were also determined. The tactile maps of some regions in İstanbul were created according to the demands of individuals with visual disabilities who want to attend the Map/Sketch Workshops. The maps that had been created were worked one-to-one with visually disabled individuals, and were practiced in their own places by going there. After the practice, an evaluation questionnaire was applied to the individuals with visual disabilities, and feedbacks were taken. At the end of the Project, it is aimed to enrich the map library as much as possible by determining the certain standards in map/sketch production, and it is also aimed to increase map literacy in Turkey. It is predicted to make initiatives for sustainability of the Project by sharing the outputs with related public institutions and organizations in Turkey.

Systematic approach on orientation and mobility teaching for visually impaired persons

Zsigmond Fehér, School for the Blind, Budapest

Látássérültek tájékozódás és közlekedés tanításának rendszerszemléletű megközelítése

Fehér Zsigmond, Vakok Óvodája, Általános Iskolája, Szakiskolája, Készségfejlesztő Iskolája, EGYMI, Kollégiuma és Gyermekotthona, Budapest

Rehabilitációs tanári pályámat a Vakok Állami Intézetének Elemi Rehabilitációs Csoportjában kezdtem 1990.-ben, 2007.-től pedig a Vakok Általános Iskolájában dolgozom tájékozódás és közlekedés tanárként.

A veleszületetten látássérült gyerekek és a felnőtt korokban látásukat veszített személyek tanítása közötti eltérések komoly kihívás elé állítottak.

A felmerült módszertani nehézségeim megoldása érdekében kezdtem el elemezni, vizsgálni, hogy pontosan milyen percepciók, mentális folyamatok játszódnak le akkor, amikor valakinek vakon kell tájékozódnia és közlekednie, milyen képességek, ismeretek, módszerek szükségesek a biztonságos, és hatékony végrehajtáshoz.

A percepciók műveletek, a mentális folyamatok és a motorikus tevékenységek összetettségének leírására a rendszer szemléletű megközelítés vált alkalmassá.

A kidolgozott oktatási módszertan a rendszer elemeinek nagyon tudatos fejlesztését, és a rendszer hatékony működésének kialakítását hivatott biztosítani.

Abstracts / Absztraktok

A módszer hatékonyságát egyrészt saját tapasztalataim alapján mérhettem le, összehasonlítva azokat a tanítványaimat, akiket e módszer kidolgozása előtt tanítottam, azokkal, akiket a kidolgozás után, vagy ugyanazon a tanulón mérve le eredményességét, akinek már megkezdett oktatása során került sor a módszertan változtatásra, másrészt kollégáim tapasztalatai alapján, akik segítettek a módszer kidolgozásában.

A módszer előnyei közé tartozik a percepciós és motorikus képességek finomabb, részletesebb, alaposabb, új területekkel bővített kidolgozottsága, a mentális képességek módszeresebb fejlesztése, a képzési problémák okainak könnyebb feltárása és megoldása.

Eszköz igénye minimális, viszont elengedhetetlen a nagyon pontos, tudatos, a módszertani alapelveket betartó, folyamat és foglalkozás tervezés, vezetés.

Szélesebb körben történő bevezetésének feltétele a módszer írásos elkészítése, megjelentetése, az érdeklődő szakemberek képzési lehetőségének biztosítása.

Home teaching and ambulant care in the South Great Plain Region

Éva Nagygyörgy, Creative Forms Foundation, Szeged

Otthonitanítás és ambuláns ellátás a dél-alföldi régióban

Nagygyörgy Éva, Kreatív Formák Alapítvány, Szeged

Statisztikai adatok szerint a magyar látássérült személy 22%-a a dél-alföldi régióban él. Közülük csak Csongrád megyében kb. 1800 fő részére folyósítanak fogyatékosági támogatást látássérülés okán. Ez a szám arra enged következtetni, hogy az aliglátó és a vak személyek száma a régióhoz tartozó három megyében összesen hozzávetőleg 5500 fő. A régió földrajzilag igen nagy kiterjedésű, alföldi terület, un. tanyás vidék, azaz a külterületi népesség aránya lényegesen magasabb a magyar átlagnál. A rendelkezésre álló adatokból kiderül, hogy az itt élő látássérült személyek 53,8%-a 60 év feletti, de mivel a városok demográfiai mutatói kedvezőbbek, így jellemzően az idős látássérült személyek nagyobb része a kisebb településeken él. A fent felsorolt tényezők az elemi rehabilitációs szolgáltatásrendszer szervezését, a szakemberek munkavégzését komolyan befolyásolják, hiszen a mobilitásukban korlátozott igénybevevők elsősorban az otthonitanítást preferálják. Az ambuláns ellátás és az otthonitanítás mellett szóló szakmai érvek mellett ezért összegyűjtésre kerül azoknak a szervezeti, munkaszervezési szempontoknak a köre is, amelyek figyelembe vétele mellett a szolgáltatásnyújtás történik. Ezen felül a szervezet vezetése által kidolgozott megoldásokat és az ezt szolgáló együttműködési kezdeményezéseket, illetve a hosszabb távú stratégiai lépéseket is bemutatom.

Abstracts / Absztraktok

**ORIENTATION AND MOBILITY IN A SPECIAL GROUP AND THE ROLE OF SPORTS
IN REHABILITATION****TÁJÉKOZÓDÁS ÉS KÖZLEKEDÉS EGY SPECIFIKUS CSOPORTBAN– SPORT ÉS
REKREÁCIÓS TEVÉKENYSÉGEK MINT REHABILITÁCIÓS ESZKÖZÖK****Marathon Running with Visual Impairment: Challenges, Benefits, Achievement**

Judit Gombás PhD, Lilla Vásárhelyi, ELTE Bárczi Gusztáv Faculty of Special Needs Education, Budapest

Maratonfutás látássérültként: kihívások, előnyök, eredmény

Gombás Judit PhD, Vásárhelyi Lilla, ELTE BGGYK, Budapest

Dick Traum was the first ever runner to complete a marathon with a prosthetic leg at the 1976 New York City marathon. His unique achievement encouraged Terry Fox, and later an infinite number of individuals with different disabilities, to get actively involved in long-distance running. Regular PA (physical activity) has infinite bodily and social benefits for individuals with disabilities. Successful sport participation is proven to help accept their disability, boosts self-esteem, multiplies social interactions and social participation. All these factors improve a person's overall quality of life, and play a crucial role in habilitation and rehabilitation processes.

What are their motives for running? What barriers do they face during training and races, and how can they overcome those barriers? Do family and friends influence their participation? What benefits of regular running do they experience?

In this research, semi-structured interviews were conducted with eight Hungarian marathon runners with visual impairment. All runners report that in their childhood their parents were not engaged in regular PA and, although their parents and families are proud of them, clear positive feedback is worded mostly not by family and close friends, but by colleagues and more distant people. All of them underline that running demands 'no special skills (38-year-old male respondent)'. 'Everyone knows how to run, it's instinctive and there's nothing to see' (31-year-old male respondent). Among the motivating factors for beginning running, the longing for a good body shape, the importance of a healthy lifestyle, the wish to find an inclusive community and new friends, are listed, together with the desire to prove primarily to themselves, and to non-disabled people, their ability to complete a marathon. All respondents emphasize that marathon running has unique respect: 'If I say, I lifted 25 kgs in the gym twice as many times as before, people say great, but it's nothing special. But if I tell them I've run a marathon, they just say wow, congratulations, that's amazing.' (30-year-old male respondent). Answers also show that for blind runners logistics, arranging training sessions with their sighted guides, is definitely challenging.

Empirical research on running and disability is expected to help professionals and runners with disabilities jointly elaborate ways of multiplying the number of those involved in running.

Abstracts / Absztraktok

Teaching Orientation and Mobility the Deaf-Blind People

Sumarokova Irina PhD, „Perspective”, Nyizsnyij Novgorod

Siketvak személyek tájékozódás és közlekedés oktatása

Sumarokova Irina PhD, „Perspective”, Nyizsnyij Novgorod

The Charitable Foundation for the Support of the deaf-blind "Co-Unity" has been created five years ago in Russia to intensify the rehabilitation work with the deaf-blind in different regions. It finances various educational programs for the deaf-blind, supports leisure centers for this category of people.

Russian non-profit organization "Perspective" works with deaf-blind people since 2015. Our leisure center is visited by more than 20 deaf-blind people of different ages: from 19 to 83 years old.

We conduct excursions, tournaments on board games, master classes (clay modeling, gift candles making, weaving, quilling, etc.) for them, teach them skills of everyday life, organize parties. All these activities our wards attend with great pleasure. Currently, most of our deaf-blind people get to events on their own, including those who are totally blind. They can use a cane well. Initially, we have had to meet most of them at the bus stop and escorted to transport after the event. At the beginning of the work our orientation instructor have studied the route with them from the bus stop to our center. After developing this route, they have become more independent. Orientation classes are held mostly individually. The instructor acquaints the learner with the plan of the area (territory). For this purpose instructor uses tactile schemes on relief-forming paper or the special device "Landmark". The trainee forms the image of the route: direction of travel, number of turns, presence of steps, roads, pedestrian crossings, etc. Then the route is studied in practice. The student first passes it with an instructor, noting all the landmarks and dangerous places. It is repeated until the learner remembers the route well. Then the trainee passes the route himself under the control of the instructor. At the end of such work the trainee independently lays out a schematic depiction of the route on the "Landmark" device, tells about all the landmarks, notes dangerous places. After such work he/she can independently walk along this route.

The instructor studies the trainees to orient at the railway station, bus station, metro station. The learning algorithm is the same: first, familiarity with the object according to the schemes - the learner must form an image of the object being studied, its location, then a practical study of the object under the guidance of an instructor: the location of the entrance / exit, stairs, platforms, information racks, ticket offices, etc. After that the student tries to move around the object being controlled by the instructor, tells about the object, shows it in the diagram, schematically depicts it on the "Landmark".

The instructor teaches the deaf-blind to use the services of support of people with limited mobility at train stations and in the subway. We provide specially trained accompanying volunteers to a person if needed.

This is the way the deaf-blind are being taught to orient.

Abstracts / Absztraktok**POSTERS****Off Road Cane**

Outi Lappalainen, Maarit Tilli, Valteri Onerva Centre for Learning and Consulting, Jyväskylä

Természetjárás bottal

Outi Lappalainen, Maarit Tilli, Valteri Onerva Centre for Learning and Consulting, Jyväskylä

Travelling in nature, in snow and rough surfaces can be a trial for an unaccustomed cane user. Walking should be fun and exploring the environment an exciting experience with more opportunities than hazards. The traditional white cane in the wide open spaces may cause some degree of anxiety. For this reason we have designed bumpers and hoops to make it easier and safer to explore the environment in challenging circumstances than by using a white cane. These pro-canes invite the young traveller to move from point A to point B in a variety of ways – not just by trying to find the most direct route. They are designed to slide and glide over and past or to bump into obstacles that may be encountered en route.

These canes provide a sensation of safe travel and very quickly give information about the environment that is out of reach. They can be used by multiply impaired people to great advantage but will also provide an experienced cane user new ways of exploring various kinds of surfaces.

Canes have been made of inexpensive plastic materials including bicycle handles. There is no patent pending – find a handyman and just get cracking!

Valteri Onerva Geocaching

Outi Lappalainen, Valteri Onerva Centre for Learning and Consulting, Jyväskylä

Learning by geocaching at school, in city of Jyväskylä and in woods - not to mention hosting geocaching event.

Ideas to promote orientation, exploration, problem solving, independency, teamwork...

APPS and IDEAS

Outi Lappalainen, Valteri Onerva Centre for Learning and Consulting, Jyväskylä

iPhone, iPad applikációk és ötletek

Outi Lappalainen, Valteri Onerva Centre for Learning and Consulting, Jyväskylä

- turning O&M training into a game
 - making orientation and mobility training more fun and motivating
-

Abstracts / Absztraktok

INTEG-ART Experience centered program series

Éva Nagygyörgy, Ágnes Iványiné Bednár, Creative Forms Foundation, Szeged

INTEG-ART Élményközpontú programsorozat

Nagygyörgy Éva, Iványiné Bednár Ágnes, Kreatív Formák Alapítvány, Szeged

2018. április 1-től indult, látássérült személyeket és segítőiket megszólító programunk általános célja a társadalmi beilleszkedés, azaz a hasznosság érzésének, az egyén önállóságának, illetve a magas szintű életminőségnek a biztosítása, valamint a társadalmi elszigetelődés megakadályozása.

Az általunk tervezett tevékenység központi elemét a klubjellegű foglalkozás az INTEG-ART programsorozat adta, amelynek elnevezése az alkotáson, művészeti tevékenységen keresztül megvalósuló társadalmi integrációra utal.

A foglalkozások során a különböző művészeti ágakban kínáltunk önmegvalósításra lehetőséget – mindeközben igyekeztünk a résztvevőket motiválni az önállóságra, és új ismeretek elsajátítására. A művészet területéről merítve saját alkotások valósulhattak meg, illetve kerülhettek bemutatásra, emellett a bevont szakértő segítségével az ismert látássérült személyek alkotásai, életútja is feldolgozásra került.

Kapcsolódó szolgáltatások:

A megvalósítás alatt a művészeti foglalkozásokat olyan tevékenységekkel igyekeztünk kiegészíteni, amellyel támogathattuk, kiegészíthettük azt, és biztosíthattuk az Alapítvány általános rehabilitációs céljaihoz való kapcsolódást.

- Énerő Klub és tanácsadás – mentálhigiénés szakember bevonásával a látás megromlása miatt a megváltozott élethelyzetben új célok megfogalmazása, pozitív jövőkép kialakítása; csoportos és egyéni igénybevitel.
- Önszolgáltató csoport: önálló életvitelt ösztönző közösség, amely meghatározott tematikai mentén - a személyes tapasztalatok, saját technikák megosztásán keresztül - megoldást keres a hétköznapi problémákra. Mindemellett az egyéni képességek, készségek (finommotorika, tájékozódás, figyelem, koncentráció) fejlesztésével támogattuk az INTEG-ART programsorozaton való részvétel egyéni feltételeinek megteremtését.

A vázolt program egyrészt szakértő szolgáltatásokat nyújt látássérült személyek és természetes segítőik részére, másrészt integratív szabadidős programok szervezésével hozzájárul a célcsoport társadalmi integrációjához. Az alkotómunka során törekszünk egyenlő esélyű hozzáférés biztosítani valamennyi résztvevő számára, így példát, és adaptív megoldási lehetőséget mutatva látássérült klienseinknek, amelyet maguk is alkalmazhatnak. Másrészt a programsorozatba bevont hozzátartozók felé alkalmunk nyílik a családtag adekvát megsegítésének lehetőségeivel kapcsolatos ismeretek átadására.

(FOF2018)

Abstracts / Absztraktok

The Role of occupational health in the employment of visually impaired persons. Result of a national survey

Sarolta Nagy Dr., National Public Health Center – General Department of Work Hygiene and Occupational Health, Budapest

A foglalkozás-egészségügy szerepe a látássérült személyek foglalkoztatásában. Országos felmérés tapasztalatai

Dr. Nagy Sarolta, Nemzeti Népegészségügyi Központ Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály, Budapest

Előzmények: A munkahigiénés és foglalkozás-egészségügyi szerv munkacsoportjának célja felkutatni a fogyatékos személyek, jelen kutatásban a látássérült személyek munkaerő-piaci integrációját segítő, illetve akadályozó, foglalkozás-egészségügyi szempontból is fontos tényezőket.

Célkitűzés: Kutatásunk során a munkaerő-piaci integrációt és munkába állást befolyásoló tényezőket, a munkáltatók és munkatársak hozzáállását a látássérült munkavállalókhoz, az aktívan dolgozó látássérült személyek által leggyakrabban használt segédeszközöket érintő kérdésekre kerestük a választ.

Anyag, módszer: 2011-ben és 2012-ben az ETT TUKEB engedélyével kérdőíves vizsgálatot végeztünk hallássérült személyek körében, ezen vizsgálatok során szerzett tapasztalatok alapján és az ELTE BGGYK Gyógypedagógiai Módszertani és Rehabilitációs Intézet Látássérültek Pedagógiája Szakcsoport munkatársainak segítségével készítettük el az akadálymentesített, 33 kérdésből álló online kérdőívet. Az Egyetem honlapján keresztül volt elérhető a kérdőívet tartalmazó link, melyet a Szakcsoport munkatársai küldtek ki a velük kapcsolatban álló látássérült személyek részére.

Eredmények: 68 kérdőív érkezett be, 65 került feldolgozásra, a résztvevők 81%-a (52 fő) 18-45 év közötti, 59%-a születése óta látássérült, leggyakoribb kísérő betegség a magasvérnyomás volt. A vizsgálatban résztvevők 75%-a aktívan (KSH 2011: 13,5%) és 46%-uk a nyílt munkaerőpiacon dolgozik. A válaszadók 52%-a rendelkezik felsőfokú végzettséggel (KSH 2011: 8,7%). A kérdőívet kitöltő személyek több segédeszközt is használnak, leggyakrabban a fehérbotot, digitális segítőtechnológiát (képernyő-olvasó, nagyító szoftver) és szemüveget.

Összefoglalás: A látássérült személyek esetében is (hallássérült, mozgáskorlátozott személyekhez hasonlóan) egyértelműen látszik az adatokból, hogy akik használnak valamilyen segítő technológiát jelentősen nagyobb százalékban foglalkoztatottak, vagy aktívan tanulnak. A kutatásunkban résztvevő személyek nagyobb arányban foglalkoztatottak és magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint az országban a látássérült személyek a KSH felmérés alapján. A folyamatos technikai, digitális, és elektronikai eszköze fejlesztéseknek köszönhetően újabb és újabb kapuk nyílnak meg a látássérült személyek részére a társadalmi és munkahelyi integrációban.